

Kościół Akademicki
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
pw. św. Krzyża
Adres: ul. Idziego Radziszewskiego 7
20-039 Lublin
tel.: 081-445-43-13

Godziny mszy świętych:

Niedziele i święta:
8:00, 9:30, 11:00, 12:30,
17:00, 19:00, 20:30
(w okresie świątecznym i wakacyjnym -
lipiec, sierpień, wrzesień, odwołane są
Msze o godz. 9:30 i 17:00)

Dni powszednie:
7:00, 8:00, 12:30, 19:00
(w okresie świątecznym i wakacyjnym -
lipiec, sierpień, wrzesień jest Msza o godz. 12:30)

Transmisja Mszy św.:
- codziennie: Msza św. o godz. 8.00 - sprawowana
w intencji dobroczyńców KUL
- ponadto transmitowane są wszystkie wydarzenia
ogólnouniwersyteckie oraz wydarzenia wydziałowe
po wcześniejszym uzgodnieniu.

PROSZĘ NIE ZAPOMINAJ,
ŻE JESTEŚ W KOŚCIELE.
NIE ZWIDZAJ W TRAKCIE NABOŻEŃSTW.
ZACHOWUJ SIĘ Z SZACUNKIEM,
ROZMAWIJ SZEPTEM.

Wydawca:
Urząd Miasta Lublin -
Biuro Miejskiego
Konserwatora Zabytków
Lublin 2017
Edycja I

Opracowanie tekstowe: Olga Pikul
Opracowanie graficzne: Renata
Sidor, Magdalena Szabała
Zdjęcia: P. Maciuk, H. Mąciak, O. Pikul
Redakcja: Biuro MKZ Lublin,
K. Czerlunczakiewicz, H. Mąciak,
M. Trzewik

Po bokach portalu znajdują się wąskie otwory okienne. Na wertykalny układ kompozycyjny frontonu składają się flankujące fasadę, szerokie zdwojone pilastry, z których tylne zwieńczone są **gierowanymi** fragmentami szczytu kościoła, a przednie ćwierćkolistymi fragmentami przyczółków. Podziały horyzontalne wyznaczone są w postaci **gzysmu kordonowego** w fasadzie oraz wieńczącego obiegającego całość bryły świątyni. Kościół przykryty jest dwuspadowym dachem, pobitym blachą miedzianą. Pośrodku kaleniczy nawy głównej znajduje się wieżyczka z sygnaturką, na planie ośmioboku, zwieńczona baniastym hełmem.

Trzyosiową elewację południową korpusu nawowego dekorują **skarpy** zakończone ćwierćkolistymi daszkami. Prostokątne okna w elewacji południowej są analogiczne do dużego okna umieszczonego w fasadzie budynku. W prezbiterium umiejscowiono cztery węższe otwory okienne, które również opatrzone są profilowanymi obramieniami z uszakami i zamknięte łukami odcinkowymi. Zdobią je kolorowe, geometryczne witraże. Po północnej stronie prezbiterium znajduje się niewielka zakrystia, zwieńczona szczytem w kształcie łuku odcinkowego z gierowanymi pilastrami po bokach elewacji. Północna ściana świątyni przylega do zabudowań uniwersyteckich.

Jedynym reliktem XVII-wiecznej świątyni są prawdopodobnie dolne partie murów.

WNĘTRZE

Dawne wyposażenie kościoła nie zostało zachowane. W zaistniałej sytuacji M. Lalewicz podczas przebudowy budynku zaprojektował także, na życzenie władz uczelni, nowy, neobarokizujący, kompleksowy wystrój. Założenia architekta zostały jednak zrealizowane w niewielkiej części, a prace przerwał wybuch II wojny światowej.

W 1962 r. wybitny, polski artysta, posiadający doświadczenie w aranżacjach sakralnych, Jerzy Nowosielski stworzył projekt polichromii dla kościoła akademickiego. Bezkompromisowa realizacja Nowosielskiego, zakładająca bizantyjską malaturę, nie została zaakcentowana przez władze uczelni, przez co nie zrealizowano jej.

Obecne wnętrze kościoła jest dwunawowe z północną **emporą** (wspartą na trzech arkadach) i chórem, gdzie umieszczone są organy. Nawa główna przykryta została sklepieniem **kolebkowym z lunetami** i opatrzona elementami architektonicznymi w postaci lizen oraz gzysmu wieńczącego. Węższa od nawy głównej, nawa boczna, posiada po cztery okna na każdej kondygnacji, wychodzące na dawny, mały dziedziniec klasztorny. Ściany nawy głównej dekoruje polichromia ilustrująca

SKLEPIENIE
KOLEBKOWE
Z LUNETAMI

EMPORA

Fot. Andrzej Korycki

Encyklikę Pacem in terris papieża Jana XXIII o pokoju między wszystkimi narodami opartym na prawdzie, sprawiedliwości, miłości i wolności.

Do wykonania malowideł zaangażowano Eugeniusza Muchę, który wraz z zespołem pracował nad malaturą w latach 1963-65.

Na uwagę zasługuje pełnoplastyczna postać Chrystusa ukrzyżowanego, zdobiąca ścianę prezbiterium. Rzeźba autorstwa Jerzego Jarnuszkiewicza wykonana jest w repusowanej blasze żelaznej.

Niezrealizowana polichromia autorstwa Jerzego Nowosielskiego, 1962 r., Galeria Starmach.

W ścianie tęczy, otwierającej się na prezbiterium, ulokowano tabernaculum (strona północna) i ołtarz z wyobrażeniem Matki Bożej z dziećmi (strona południowa). Obydwie formy zrealizowane zostały z brązu według projektu brata Jerzego Jarnuszkiewicza, Zbigniewa. Ściany prezbiterium dekorują płyty z piaskowca, które zastosowano w poziomym, pasowym, nieregularnym układzie. Część z nich opatrzone jest płaskorzeźbami wyobrażającymi starochrześcijańskie symbole. Po północnej stronie kościoła, na filarze między pierwszym a drugim przęsłem usytuowano kamienną ambonę z rzeźbioną balustradą ilustrującą przypowieści Jezusa. W nawie bocznej nad mensą ołtarzową wmurowano rzeźbę przedstawiającą Świętą Rodzinę.

KOŚCIÓŁ AKADEMICKI
PW. ŚWIĘTEGO KRZYŻA

Lublin
MIASTO INSPIRACJI

HISTORIA

Historia drewnianego kościoła pw. św. Krzyża wiąże się z legendą z 1434 r., która została zapisana m.in. przez o. Pawła Ruszla w XVII w. Kupiec gdański – Henryk, przybywszy do Lublina, odwiedził kościół dominikanów pw. św. Stanisława BM, w którym znajdowały się słabo strzeżone relikwie Krzyża Świętego. Kupiec uległ pokusie i skradł je, lecz kiedy wyjechał za mury miasta, wywożąc swój łup, konie odmówiły posłuszeństwa i stanęły w miejscu. Kupiec odebrał to jako przestrożę i zwrócił relikwie do kościoła dominikanów, natomiast na miejscu cudu, w ramach zadośćuczynienia, Henryk ufundował kościół św. Krzyża. Budowlę wzniesiono za miastem, przy trakcie z Lublina do Krakowa.

Istnienie kościoła potwierdzają zapisy z dokumentu pt. *Transsumpta privileg...* z 1511 r. dotyczącego sporu między miastem a klasztorem s. s. brygidek, w kwestii zwężenia przez nie drogi publicznej, która biegła pomiędzy cmentarzem kościoła św. Krzyża a statua murowaną.

W 1603 r. ks. Tomasz Josicki kanonik wiślicki, z polecenia bp. Bernarda Maciejowskiego, dokonał wizytacji w kościele. Wizytujący opisuje świątynię jako drewnianą, z sygnaturką, otoczoną z zewnątrz podcieniami, nakrytymi oddzielnym dachem. Do prezbiterium od strony północnej przylegała zakrystia. Z akt wynika, że uposażenie kościoła było dość skromne. Świątynia sąsiadowała z cmentarzem, w którego północnej części znajdowała się kostnica.

W wizytacji odnotowano również konieczność udzielania przez wikariuszy sakramentów skażącym i odprowadzania ich na miejsce egzekucji. Komentarz ten miał prawdopodobnie związek z szubienicą miejską, która umiejscowiona była w bliskiej odległości, na północny-zachód od kościoła św. Krzyża.

Mimo dobrego stanu świątyni drewnianej, w latach 1603-1623 zastąpiono ją kościołem murem, ufundowanym przez mieszczan lubelskich i władze miasta. Fundatorzy chcieli mieć prawo do patronatu nad kościołem i sprzeciwiali się, by wyłączna opieka przypadła wikariuszom kolegiaty. Argumentowali to faktem, iż grunt pod pierwotną świątynią odkupili od sióstr brygidek oraz włożyli znaczny wkład we wzniesienie nowej budowli.

Fotografia z 1952 roku.

Fragment dekoracji ambony w nawie głównej.

Prawdopodobnie konflikt rozstrzygnął się na korzyść przedstawicieli miasta, ale w następnych latach, jak podają źródła dochodziło do licznych sporów praw kolatorskich. Wygląd i plany kościoła z tamtego czasu nie są znane. Przekazy ikonograficzne powstałe w XIX w. charakteryzują go jako budowlę o bryle analogicznej do kościołów tzw. renesansu lubelskiego.

Istotną datą dla dziejów kościoła św. Krzyża jest rok 1697. Wówczas to, wikariusz generalny O.O. Dominikanów obserwatorów - Ignacy Wardziński, otrzymał zgodę bp. krakowskiego, na założenie przy świątyni klasztoru dla swojego zgromadzenia.

Po kasacji klasztoru w 1800 r. austriackie władze przejęły zabudowę konwentu i przekształciły ją na koszary. Kościół został wówczas zaadoptowany na pomieszczenia użytkowe, tracąc znaczenie sakralne.

Na obrazie Filipa Dąbka *Wjazd generała Zajączka do Lublina* z 1826 r. ukazany jest jako budowla nakryta dwuspadowym dachem, z wyodrębnionym niższym półkolistym prezbiterium

Po I wojnie światowej tzw. Koszary Świętokrzyskie przeszły w posiadanie Uniwersytetu Lubelskiego. Kościołowi św. Krzyża przywrócono funkcję sakralną, a teren wokół i samo jego wnętrze, uporządkowano. W okresie tym zaistniała potrzeba przebudowy kościoła, którą powierzono Marianowi Lalewiczowi. Prace nad realizacją projektu architekta rozpoczęły się jednak dopiero w 1934 r.

Widok na prezbiterium.

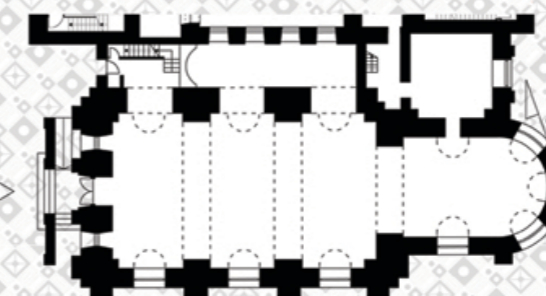
ELEWACJA ZACHODNIA

ELEWACJA WSCHODNIA

ELEWACJA POŁUDNIOWA

Materiały pochodzące z zasobów KUL

RZUT PRZYZIEMIA

Rys. Magdalena Szabała

ARCHITEKTURA

Kościół wg projektu Lalewicza zachował swoją formę do dnia dzisiejszego. Świątynia jest orientowana, założona na planie wydłużonego prostokąta z niższym, zamkniętym półkoliście prezbiterium. Elewacja frontowa o symetrycznej kompozycji, dwukondygnacyjna z silnie zaakcentowaną osią środkową, zwieńczoną trójkątnym szczytem. Na osi środkowej znajduje się dwukondygnacyjny, płytki **ryzalit**. Wejście główne do kościoła ujęte zostało portalem o dwu **boniowanych pilastrach** podtrzymujących przerywany **przyczółek**, zamknięty **łukiem odcinkowym**, w którego tympanonie ulokowano prostokątną płycinę z **uszkami**. Górna kondygnacja flankowana jest pilastrami dźwigającymi przyczółek zamknięty łukiem odcinkowym. Pomiędzy pilastrami osadzono duży prostokątny otwór okienny w profilowanej opasce, zwieńczony łukiem odcinkowym z wyobrażeniem Matki Boskiej Częstochowskiej.

GIEROWANY GZYMS WIEŃCZĄCY

SKARPA

RYZALIT

PRZYZCÓŁEK Z TYMPANONEM

USZAK

BONIOWANY PILASTER